

Врз основа на член 5 од Правилник за начинот за пријавување и заштита на ученик - жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување донесен на 17.7.2025 година, бр. 18-10074/2 од Министерката за образование и наука Општинското средно училиште „Ацо Русковски“ – Берово донесе

ПРОТОКОЛ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И ПОСТАПУВАЊЕ ВО СЛУЧАЈ НА НАСИЛСТВО

Вовед

Општинското средно училиште „ Ацо Русковски“ од Берово со овој документ ги уредува сите мерки и активности кои ги превзема училиштето за спречување и заштита од насилство. Овој документ училиштето го поставува на веб- страната на училиштето и други видливи места во самото училиште со цел да биде јавно достапен и видлив за сите засегнати страни. Училиштето редовно, а најмалку еднаш во четири години го ажурира овој документ согласно потребите на сите лица вклучени во училишниот живот и согласно новите трендови на насилство и насилно однесување во училиштето во што партиципираат мислењата на сите засегнати страни, учениците, наставниците, родителите и членовите на телата во училиштето. Документот се однесува на било кој вид насилство чија жртва или сведок е ученик во училиштето, притоа не е важно дали насилството се случило во училиштето, во дворот, на патот до училиштето или кон дома, во домот или кое било друго место. Документот се применува и кога вработените од училиштето имаат информација/ сознание или сомнеж дека ученик бил или е жртва на насилство и тоа не се разрешило, а ученикот трпи негативни последици по развојот и здравјето како последица на насилството. Во случај кога училиштето има сомнеж/сознание за насилство со лица поврзани со друго училиште, во насока на превенција и информирање, стручните служби имаат обврска да стапат во контакт со другите училишта и да го адресираат својот сомнеж/сознание.

Цел

Овој документ има за цел да едуцира и креира безбедна средина за сите во училиштето, во која ќе се чувствуваат добредојдени, безбедни и ќе можат да ги уживаат своите човекови права и исполнат својот потенцијал креирајќи еднакви можности за сите.

Дополнително, целта на овој документ е во случај на потреба за постапување да го дефинира постапувањето и реакцијата во случај на насилство, да работи на реинтеграција на жртвите и насилниците и да ја поткрене свесноста на сите засегнати страни во училиштата за насилство и да ја унапреди безбедноста промовирајќи безбедна средина за сите.

За кого е наменет?

Овој документ е наменет за сите засегнати страни во училиштето. Во нив припаѓаат учениците, родителите/старателите, училишниот одбор, директорот, членовите на различните училишни стручни активи, наставниците, стручните служби и останатите вработени кои на некаков начин имаат активна улога во различните процеси во училишната средина. Овој документ ги вклучува преку соработка и сите релевантни институции кои работат на превенција и заштита од насилство.

Поимник

Поимите кои се употребуваат во овој документ го имаат следното значење:

- Насилство- сите форми на насилство, злоупотреба и занемарување
- Ученик- секој ученик и/или ученичка запишан/а во училиштето
- Ученик жртва- секој ученик за кој училиштето има сознанија или се сомнева дека доживеал или доживува насилство
- Ученик сторител- секој ученик за кој училиштето има сознанија или за којшто постојат
- основани сомненија дека сторил насилство
- Сторител- секој ученик и/или возрасен за кој училиштето има сознанија или за којшто постојат основани сомненија дека сторил насилство.
- Вработени- сите вработени во училиштето.
- Наставници- сите наставници вработени или ангажирани во училиштето.
- Стручни соработници- сите стручни соработници вработени или ангажирани во училиштето (педагог, психолог, социолог, библиотекар).
- Контакт лице за пријавување насилство: Јаворка Постоловска (психолог)
- Заменик на контакт лицето за пријавување насилство: Даниела Кускинска (педагог)
- Дете- секој ученик/чка на возраст до 18 години.
- Помладо возрасно лице- секој ученик/чка на возраст од 18 до 21 година.
- Виктимизација- трпење на штетни последици од страна на лице поради преземање дејства за заштита, односно пријавување на насилство, започнување постапка за заштита, сведочење во текот на постапката или на друг начин учество во постапка за заштита од насилство, дискриминација или друга повреда на правата.

Принципи

Училиштето го спроведува овој документ врз основа на фундаменталните принципи:

- Најдобар интерес на детето
- Почитување на различностите и забрана за дискриминација
- Почитување на правото на самоопределување

- Партиципативност/учество
- Приватност
- Доверливост
- Жртвата не е виновна
- Пропорционалност
- Информираност
- Стручност и одговорност
- Должно внимание
- Забрана за непотизам и корупција

При спроведувањето на мерките и активностите за превенција и заштита од насилство над ученици, училиштето не смее да ги прекрши фундаменталните принципи, а активностите и мерките кои се преземаат не смеат да резултираат со повреда на принципите.

Најдобар интерес на детето

Најдобриот интерес на детето подразбира постапување и одлучување при што примарно значење имаат интересите на детето за негова заштита, воспитување и правилен раст и развој и ефектите што таквото постапување односно одлучување ги има врз детето.

Најдобар интерес на детето е преовладување на тој интерес над интересите на родителите, старателите, училиштето, институциите или заедниците во ситуации кога овие интереси се разликуваат од интересите на детето.

При одлучување за најдобриот интерес на детето, училиштето ги зема предвид сите карактеристики на детето и контекстот во кој живее. Карактеристики на детето кои се земаат предвид се неговиот род, возраст, здравствена состојба, семејна состојба, социјален статус и економска состојба, етничка припадност, попреченост и која било друга карактеристика.

Еднаквост и забрана за дискриминација

При примената на овој документ училиштето не смее да прави разлики во постапувањето со и во третманот на ученик - жртва, ученикот- сторител, нивните родители/старатели, возрасен сторител, вработените, другите ученици и возрасни засегнати од насилството, а врз основа на раса, боја на кожа, национално или етничко потекло, пол, род, припадност на маргинализирана група, јазик,

државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, други видови уверувања, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лична карактеристика и општествен статус, или кој било друг основ.

Примената на овој принцип не го спречува училиштето да ги земе предвид карактеристиките на ученикот, карактеристиките на неговите родители/старатели и мотивот за насилството и врз нивна основа да донесува одлуки и да спроведува соодветни мерки за превенција и заштита од насилство, а мерките и пристапот да ги прилагоди на специфичните потреби и прилики на секој ученик. Напротив, различностите придонесуваат кон различен степен на ранливост на насилство, различно доживување на насилството, различни последици и реакции на насилството, кои училиштето мора да ги има предвид.

Училиштето не смее да донесува одлуки во врска со заштитата од насилство засновани на стигма и предрасуди. Училиштето не смее да ги зацврстува стигмата и предрасудите на која било основа, во ниту една сфера од своето делување, а особено при спроведувањето на заштитата и превенцијата од насилство. Стигмата и предрасудите доведуваат до дискриминација, а многу често ја зголемуваат ранливоста на насилство или се директна причина за насилството.

Почитување на правото на самоопределување

При спроведувањето на овој документ училиштето го почитува правото на самоопределување на ученикот. Секој ученик има право на самоопределување во врска со неговиот личен идентитет, поврзан со религијата, националната или етничката припадност. Училиштето не смее да се замешува, да го преиспитува, да се обидува да го промени или да го осудува ученикот за неговиот избор поврзан со самоопределувањето.

Партиципативност/ Учество

При спроведувањето на овој документ училиштето е должно да ги вклучува сите засегнати страни, пред сè учениците жртви, учениците сторители, учениците сведоци на насилството, кој било друг ученик или возрасен засегнат од насилството, родителите или старателите. Секогаш кога ќе се процени дека има потреба, училиштето ќе вклучи претставници од други институции како, центар за социјална работа, здравство, полиција, јавно обвинителство, локалната самоуправа како и надворешни експерти од одредена област или претставници од здруженија на граѓани кои имаат знаења и експертиза за спречување и заштита од насилство. Во случаи во кои училиштето проценува дека вклучувањето на родителите/старателите или која било друга страна е спротивно на интересот на детето или со нивното вклучување може да се случи виктимизација,

директен ризик или зголемување на ризикот од која било форма на насилство, училиштето нема да ги вклучи родителите/старателите. Доколку станува збор за дете, за оваа одлука училиштето ќе го извести Центарот за социјална работа, а понатамошните мерки и активности ќе се спроведат во консултација и соработка со службите за социјална и детска заштита.

Мислењето, желбите и потребите на учениците жртви се во фокусот при донесувањето одлуки и спроведувањето на мерките и активностите за заштита од насилство. Училиштето е должно да го вклучи ученикот жртва во донесувањето на одлуки и да му ги објасни на разбирлив начин, соодветен за возраста, зрелоста и капацитетите на ученикот сите одлуки, можности, постапки и последици.

Приватност

Секое дете има право на приватност. Училиштето ја почитува приватноста на учениците при спроведувањето на овој документ.

Училиштето не смее да го изложи ученикот на самоволно или незаконско замешување во приватниот и семејниот живот, неговиот дом или неговите лични преписки, како ни на напади на неговата чест, углед и достоинство.

Училиштето е должно да разговара во приватни простории со учениците при спроведувањето на мерките за заштита на ученик жртва и мерките за промена на однесувањето на учениците сторители. При одлучувањето и споредувањето на овие мерки ќе се вклучат само неопходните лица.

Доверливост

Сите информации поврзани со случајот на насилство, жртвата и сторителот, како и информациите на другите страни засегнати од насилството се доверливи.

Секој вработен во училиштето, или други стручни лица, кои имаат какви било информации за случајот на насилство, имаат обврска да ги чуваат и не смеат да ги споделуваат со лица кои не се вклучени во овозможувањето заштита и поддршка.

Училиштето може да ги известува медиумите за случаи на насилство, во обем и на начин на кој ќе се заштитат личните податоци на сите вклучени и засегнати од случајот, согласно одредбите од Законот за заштита на личните податоци. При информирањето на медиумите училиштето е должно да обезбеди согласност од жртвата, освен во случаите во кои медиумите веќе знаат за случајот и бараат информации од училиштето.

Училиштето е должно да му објасни на разбирлив начин, што значи доверливоста и кои се останатите лица со кои ќе биде споделена информацијата, нивната улога и обврски во понатамошните постапки, мерки и активности.

Вработениот на кој ученикот му се доверува за насилството не смее да гарантира апсолутна доверливост на ученикот доколку процени дека информациите за случајот на насилство треба или има обврска да ги сподели со други лица, надлежни за овозможување заштита и поддршка.

Жртвата не е виновна

Училиштето не смее да создава атмосфера во која жртвата на насилството или нејзините родители/старатели се обвинуваат за истото.

Училиштето презема соодветни мерки на обезбедување за да осигура дека ученикот нема да се стекне со впечаток дека со пријавување на насилството создава проблеми во училиштето. Овие мерки подразбираат комуникација со ученикот со смирен тон и постојано вербално уверување дека е исправно што пријавил и дека тоа е од голема помош за училиштето, објаснување на значењето на пријавувањето насилство и негативните последици од премолчувањето и слично. При пружањето заштита и поддршка на жртвата, училиштето ги уважува и им дава легитимитет на личните доживувања на жртвата без да се повикува на факти кои изгледаат како очигледни.

Активностите и мерките за заштита на ученикот жртва на насилство не смеат да резултираат со виктимизација, исклучување или изолирање, непосреден ризик или зголемен ризик на кој било вид насилство по жртвата. Дури и во случаите во кои ќе се утврди дека обвинетиот за насилството истото не го сторил, жртвата не смее да се обвинува дека лажела или дека не требала да пријави.

Доколку сторителот е ученик, училиштето ќе донесе одлуки поврзани со мерките и активностите кон сторителот засновани на разбирање и информираност за условите, карактеристиките и контекстот во кој живее ученикот сторител.

Пропорционалност

Училиштето презема пропорционални мерки и активности во врска со превенцијата и заштитата од насилство.

Пропорционалност означува дека мерките на заштита и поддршка кон жртвата ќе бидат целисходни и сразмерни на последиците од насилството. Мерките кои се премногу заштитнички можат да придонесат кон обележување на жртвата како таква во околината, дополнително намалување на самодовербата и губење на социјалните контакти, кои во одредени случаи се клучна поддршка за жртвата да ги надмине последиците од насилството.

Пропорционалноста означува дека мерките кои ќе се преземат кон ученикот сторител ќе бидат целисходни и сразмерни со сериозноста на насилството и последиците

кон жртвата. Мерките кон ученикот сторител имаат за цел превенција од повторување на насилството и ресоцијализирање преку психо-социјална поддршка, едукација и влијание на факторите кои придонеле кон насилното однесување. Педагошките мерки се спроведуваат исклучиво во согласност со Законот за средно образование и само во случаите кога другите мерки и активности не донеле резултати.

Информираност

При уписот на ученици, училиштето е должно да го информира родителот/старателот и ученикот на разбирлив начин соодветен на возраста и зрелоста за содржината на овој документ.

Училиштето го објавува овој документ на својата веб страница, заедно со останати релевантни документи и материјали за спречување и заштита од насилство над учениците. При овозможувањето на заштитата и поддршката на ученикот жртва, вработениот во училиштето ќе го информира ученикот за постапката, можностите и последиците, на разбирлив начин, соодветен на возраста и капацитетите на ученикот. Доколку вработениот не го знае одговорот на некое прашање, не смее да дава неточни или непроверени информации на ученикот.

Вработениот ќе го провери одговорот и дополнително ќе го информира ученикот. При спроведување на заштитата од насилство училиштето ќе се труди да овозможи ученикот сам да донесе одлуки засновани на информираност.

Стручност и одговорност

Секој вработен во училиштето може да се најде во улога на прво лице на кое ученикот се доверува за насилството. Училиштето ќе се осигура дека вработените во училиштето, а особено наставниците и стручните соработници ги имаат потребните вештини, знаења и вредности за да овозможат соодветна заштита и поддршка, како и донесување на одлуки засновани на знаења и факти во согласност со современите научни сознанија за превенција и заштита од насилство.

Сите одлуки донесени од училиштето и вработените, а поврзани со мерките и активностите за поддршка и заштита од насилство, мора да се оправдани или оправдливи и во согласност со принципите, позитивните прописи, стручноста и современите знаења од областа.

Должно внимание

Училиштето постапува со должно внимание при воочувањето на насилството, интервенциите за спречување на насилството, заштитата на ученикот жртва и мерките за

промена на однесувањето на ученикот сторител. Принципот на должно внимание означува обврска на вработените да се однесуваат со потребното внимание и грижа во спроведувањето на мерките и активностите за превенција и заштита од насилство, кое би можело да се очекува од разумно, претпазливо и одговорно лице, со свесност за последиците и можните ризици од (не)преземањето на конкретни мерки и дејства.

Забрана за непотизам и корупција

Училиштето и вработените при спроведување на заштитата и превенцијата од насилство делуваат независно, непристрасно и самостојно, во согласност со упатството и останатите позитивни прописи.

Ниту еден вработен во училиштето при спроведување на мерките и активностите за спречување и заштита од насилство не смее да делува и/или да се воздржи од делување, под влијание на примена корист од каков било вид или ветување за примање на корист.

Доколку вработен во училиштето кој одлучува за и спроведува мерки и активности за заштита од насилство, има судир на интереси, должен е истиот да го изјави и да се из земе од тимот. Под судир на интереси се подразбира состојба во која вработеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите должности за превенција и заштита од насилство (на пример, жртвата или сторителот се роднини или пријатели на вработеното лице.

Што е насилство, видови насилство и улоги

Што е насилство?

Преземање активност со која намерно/планирано се нанесува повреда на едно или повеќе лица со употреба на зборови, покажување физичка надмоќ, вербална агресија, социјално изолирање/отуѓување и/или употреба на закана со цел да се нанесе штета и постави другото лице/лица во подредена состојба.

Видови насилство:

- **Физичко насилство**

Физичко насилство претставува активност каде се употребува физичка сила (со или без дополнителни средства/предмети) и директно е насочено кон физичкото тело на лицето со цел да се предизвика болка и покаже надмоќ. Истото вклучува: физичко удирање, малтретирање и казнување.

- **Психичко, вербално и емоционално насилство**

Психичко насилство, вербално и емоционално насилство се карактеризираат со сплет на активности каде се пристапува кон психолошко малтретирање, употреба на вербална насилна комуникација и емоционална злоупотреба со цел да се предизвика психолошка болка и покаже надмоќ. Истото вклучува: употреба на погрдни зборови, вербални пораки, заплашување, закани и искористување, етикетирање, навредување, ограничување на движењето и уцена со цел да се постави лицето во потцената позиција.

- **Социјално насилство**

Социјално насилство претставува акт на одвојување на лицето од групата, поставување во нерамноправна позиција врз основа на различност, игнорирање и отфрлување.

- **Врсничко насилство (булинг)**

Врсничко насилство е збир на намерни непосакувани акции и дејствија, поттикнување на непријателска околина со цел да се повреди или создаде непријатност кај некое лице. Врсничкото насилство може да е пропратено со елементи на физичкото, психолошко, сајбер, емоционално и останатите видови на насилство

- **Насилство од омраза** -Сите видови и форми на насилство може да се мотивирани од насилство од омраза односно предрасуди поврзани со карактеристика на некоја личност, припадност или други основи.

- **Сајбер насилство**

Сајбер насилство претставува вид на вознемирување и директни акти на насилство преку користење на информациско-комуникациски алатки и технологии како што се мобилните телефони, компјутерите и интернет. Сите дејствија како размена на фотографии и видео клипови, праќање на пораки (е-маил, смс, чет), директна/индиректна размена и објава на информации со сензитивен карактер за некое лице, креирање на лажни профили и други дејствија без претходно директна дадена согласност, поттикнување и реализација на насилство преку социјални мрежи се вбројуваат како елементи на сајбер насилство.

- **Сексуално насилство**

Сексуално насилство претставува физичко, вербално или симболичко однесување од сексуална природа со кое лицето сексуално се вознемирува, навредува или приморува на однесувања со сексуална содржина кои не ги сака, не ги разбира, не може или нема дадено согласност. Сексуалното насилство вклучува: потткнување и присила за сексуална активност, злоупотреба на лицето и креирање небезбеден простор, употреба и дистрибуција на аудио и визуелни материјали.

- **Родово базирано насилство**

Родово базирано насилство е сплет на форми на сексуално, физичко и/или психолошко насилство како последица на општествено креираните родови норми и стереотипи и нееднаква дистрибуција на моќ помеѓу општествените позиции на мажите и жените во општеството. Родово базираното насилство се карактеризира со: партнерско насилство во интимните врски на лицата, контрола и поставување на забрани, уцена и изолирање.

- **Спортско насилство**

Под спортско насилство се вбројува насилство за време на сите спортски активности во и вон училишните локации без ограничување на вклученоста на индивидуата. Дејствијата како дофрлување на пораки кои предизвикуваат и потткнуваат омраза или насилство врз основа на расна, национална и верска припадност или врз основа на други особини; фрлање предмети во спортскиот терен или во гледалиштето; палење и фрлање на пиротехнички средства; повикнување, потткнување и учествување во тепачка или физички напад на спортисти, гледачи, редари, службени лица; физичка пресметка меѓу учесниците на спортските натпревари; влегување во спортскиот терен од страна на гледачите; оштетување или уништување на спортскиот инвентар и други делови од објектот каде се случува настанот.

- **Семејно насилство**

Под семејно насилство се смета однесување на член на семејството кој со примена на сила, закана и заплашување врши телесни повреди, емоционална или сексуална злоупотреба и материјално, сексуално или работно искористување на друг член на семејството.

*** Во случај на сомнеж/сознание за семејно насилство, истото веднаш се адресира до стручните служби за понатамошно постапување согласно законските регулативи.

Обрасци на насилничко однесување наспроти инциденти

Насилството може да се појави во форма на изолиран инцидент кој нема позадина во претходно насилничко однесување. Но, најчесто насилството се повторува или трае подолг период, преку опстојување на обрасци на насилничко однесување, кои повремено манифестираат инцидент на насилство.

Училиштето е насочено кон обрасците на насилничкото однесување, што се користат во подолг временски период, некогаш и со генерации, наспроти исклучиво насочување на мерките и активностите кон изолирани инциденти. Ова во никој случај не значи дека училиштето нема соодветно да реагира на инцидент на насилство, туку дека со промената на обрасците на насилничкото однесување се намалува насилството во училиштето на долг рок, а тоа бара многу повеќе внимание и работа на училиштето.

Пример за насилен образец е контролата во интимните релации, преоблечена во „љубов“, „грижа“, „заштита“ и сл. За разлика од обрасците, инцидентите на насилство можат да се намалат, но секогаш ќе постојат за што е потребен ефикасен одговор.

Улоги:

- **Жртва/и** - Секоја/сите личност/и за која/кои училиштето има сознанија или се сомнева дека доживеал/е или во моментот доживува/ат насилство;
- **Насилник/ци** - Секоја/сите личност/и за која/кои училиштето има сознанија или за која/кои постојат основни сомненија дека сторил/е насилство;
- **Сведок/ци** - Секоја/сите личност/и која/кои лично посведочила/ле или има/ат сознанија дека некоја друга личност/група доживеала/ле насилство.

Препознавање и пријавување на насилство

Секој е должен да пријави насилство или сомнеж за насилство над ученик, без разлика дали насилството се случило во училиштето, на патот до училиштето или училишниот двор, во домот на ученикот или кое било друго место.

Контакт лице за пријавување насилство е:

1. Јаворка Постољовска, психолог

Заменик:

2. Даниела Кушкинска, педагог

Анонимно пријавување на сомнеж/настан/информација поврзана со насилство истото може да се направи онлајн преку пополнување на форма достапна на следниот линк <https://tinyurl.com/prijavanasilstvo> или преку QR Code Scanner

Наставниците, стручните соработници и директорот во училиштето се должни да го препознаат насилството, во секојдневното работење да внимаваат дали во училиштето се случува насилство, дали некој ученик е жртва на насилство и дали некој ученик се однесува насилно. Доколку забележат насилство, наставниците, стручните соработници и директорот во училиштето се должни да го применат овој протокол. Доколку некој од вработените се сомнева на насилство, информацијата ќе ја сподели со стручните соработници и релевантни наставници (на пример раководителот на паралелката или друг наставник кој комуницира со учениците засегнати од насилството) кои понатаму ќе продолжат да ја набљудуваат состојбата или ќе продолжат со мерките за заштита од насилство.

Учениците ниту кое било друго лице кое пријавува насилство, не се должни да го пријават насилството кај контакт лицето за пријавување насилство или неговиот заменик. Вработениот до кој стигнала информацијата или пријавата за насилство е должен да го информира контакт лицето за пријавување насилство и заедно со него да одлучи каков вид на мерки за заштита ќе се спроведат.

Доколку ученикот жртва директно пријавува насилство на вработен во училиштето, треба да се земе предвид дека жртвата го одбрала тој вработен бидејќи најмногу му верува, па затоа тој вработен треба да остане вклучен во мерките за заштита и да продолжи да комуницира со ученикот жртва. Во одреден момент ученикот жртва треба да се праша дали сака да продолжи да комуницира со тој вработен или сака да се назначи друго лице.

Вработените во училиштето внимаваат на следните знаци кои можат да се појават кај учениците, поврзани со насилството:

- **на физички и физиолошки план**
- Траги од различни повреди, модринки, лузни, изгореници, исекотини, искината облека, запуштен изглед, скршени односно искинати работи, проблеми со

исхраната, болки во стомакот, главоболки, повраќање, скршеници, проблеми со спиењето (несоница или претерано долго спиење);

– **на емоционален план**

– Плачливост, повлеченост, односно претерана активност, раздразливост, појава на невообичаени и претерани стравови, агресивно и автодеструктивно однесување, молчаливост, невообичаена говорливост, гледање во „празно“, ноќни кошмари, консумирање на алкохол/наркотици, страв да се остане сам, страв од дружење со други луѓе, лажење, грицкање нокти, нарушување на говорот и др.

– **однесување во училиште/дома**

– Значајно намалување на училишниот успех, појава на неоправдани изостаноци, исчезнување на работи (мобилен телефон, предмети од облека, чанти/ранци, тетратки, пари...), немање концентрација за учење, доцнење, избегнување на одговорности, неносење домашни задачи, избегнување или неучествување во разновидни активности, избегнување на физички допир, силен страв од возрасни, манифестен страв од враќање дома или од одење во училиште, избегнување да се користи мобилен телефон или сличен уред или негово пречесто користење (кај кибер насилството) и сл.

Некои наведени облици на однесување, поединечно или во одредена мера, може да бидат природни или развојни реакции. Важно е да се обрне внимание на екстремностите, зачестеноста, времетраењето и повторувањето, како и на комбинацијата на поединечните симптоми.

1. Запирање на насилството

Сите вработени во училиштето кои имаат информација или самите биле сведоци на случувањето имаат обврска да го запрат насилството.

- Учениците имаат за задача да ги информираат вработените и не се препорачува тие да го сопрат насилството за да не се стават себе во ризик.
- Контакт лицата се известуваат за настанот и согласно моменталната проценка, доколку се работи за посериозна форма се повикува **обезбедувањето**.
- **По потреба се повикува полиција** како одговорна институција за одржување на јавната безбедност, ред и мир.

2. Обезбедување на безбедна средина и смирување на ситуацијата

Откако насилството е прекинато, вработените преземаат соодветни мерки за смирување на ситуацијата.

- Вработениот кој го прекинал насилството го информира и го вклучува контакт лицето за пријавување на насилство.

- Контакт лицето проценува зависно од околностите на случајот, дали ќе вклучи одредени наставници, стручни соработници, директор, родители, претставници од други релевантни институции како: здравствени и советодавни институции, полиција, центар за социјална работа и други.
- Со цел да се обезбеди безбедна средина и да се смири ситуацијата потребно е да се добијат информации за причините и факторите кои довеле до насилството, да се утврди кој сè бил вмешан во насилството, колку време траело, дали се повторувало и други релевантни информации кои согласно проценката на стручните лица се потребни. Овие разговори (интервјуа) ги водат контакт лицата/стручните служби.
- Се разговора со сите ученици вмешани во насилството, ученикот жртва, ученикот сторител и учениците набљудувачи, по потреба и со учениците кои може да бидат медијатори (доколку ги има такви на располагање). Разговорите со учениците се одвиваат одвоено и разговорите продолжуваат се додека има потреба согласно проценка на стручните лица.

*** Во текот на консултациите и целиот процес во училиштето или надвор од истото се почитува принципот на доверливост, како и принципот на заштита на најдобриот интерес на детето.

*** Важен концепт кој треба да се земе предвид при обезбедување на безбедна средина е да се осигура дека нема двојна виктимизација врз жртвата.

Насоки за разговор:

- Трпеливо и внимателно слушајте ги учесниците, вклучувајќи ги и сведоците;
- Насочете го вниманието на конкретните постапки и однесување;
- Без осудување, согледувајте ја ситуацијата без намалување или преувеличување;
- Внимателно слушајте што учениците ви зборуваат, не само тие што трпат насилство, туку и тие кои го извршиле насилството, и тие кои ги набљудувале;
- Не интерпретирајте, не менувајте, не толкувајте, не заземајте страна;
- Користете речник што го користат и учениците кога зборуваат за насилство, злоупотреба и занемарување;
- Не подразбирајте, не претпоставувајте, прашувајте, а не тврдете;
- Проверете дали точно, правилно, сте разбрале што ви кажал учениците;
- Разговарајте смирено, не реагирајте шокирано, со недоверба;
- Покажете дека верувате во тоа што ученикот ви го зборува, за да го охрабрите да ви раскаже што повеќе;
- Не обвинувајте и не пресудувајте;
- Не се однесувајте и не поставувајте прашања на истражителски т.е. „полициски“ начин;

- Не ветувајте дека веднаш ќе биде сè во ред, тоа не е реално;
- Заедно со ученикот со кого се води разговорот одредете рамка и време на активности кои ќе ги преземете;
- Нагласете дека ќе се реализираат повеќе средби, за да ученикот знае дека сте тука за него и дека не завршува контактот со еден разговор;
- Кажете дека ќе направите сè што е навистина во ваша моќ;
- Не префрлајте ја одговорноста за реагирање на друг. Секој е обврзан да реагира во својот домен;
- Запознајте ги учесниците со наредните чекори, кој и каде ќе биде информиран и вклучен во процената и следењето на ситуацијата.

Евидентирање, едукација, трансформација и следење

Со цел соодветно следење на случајот и трансформација, истиот се:

- евидентира и
- трансформира.

Стручните служби во училиштата работат на едукација со сите вклучени страни во случајот и по потреба и сите засегнати страни кои индиректно учествувале во овој случај. Во зависност од сложеноста на ситуацијата, консултациите можат да се вршат и со служби надвор од училиштето: ЦСР, Здравствена установа, МВР и други.

*** Согласно проценката на контакт лицето/стручните служби, се изработува план за едукација и трансформација кој има за цел да работи на едукација и трансформација со насилникот/ците, и да пружи заштита и поддршка на жртвата/ите со цел **повторна реинтеграција**. Ова претставува можност за креирање на безбедна средина за сите каде секоја индивидуа ќе може да биде во добро здравје и да го исполни својот потенцијал со цел да оствари квалитетен живот и да живее во добросостојба.

Политика за превенција од насилно однесување и спречување на насилство

Превенцијата од насилното однесување и спречувањето на насилството во училиштето претставува збир на мерки и активности кои имаат за цел создавање безбедно и сигурно опкружување, развивање и негување на атмосфера на соработка, почитување на различностите, конструктивна комуникација и следење на одредени правила на однесување во рамките на воспитно-образовните активности, развивање на вештини за препознавање и ефикасно реагирање во ситуации на насилство.

Мерките и активностите за спречување на насилство се спроведуваат преку:

- ❖ **Зајакнување на капацитетите, улогата и надлежностите на вработените во училиштето во спроведување на мерки и активности за спречување и заштита од насилство;**
 - Едукација и покренување на свеста кај учениците и родителите/старателите;
 - На кој било друг начин согласно потребите.

- ❖ **Зајакнување на капацитетите, улогата и надлежностите на вработените во училиштето во спроведување на мерки и активности за спречување и заштита од насилство**

Директорот на училиштето во соработка со стручните соработници спроведува континуирани обуки, а најмалку два пати годишно, за спречување и заштита од насилство.

Училиштето ги прилагодува обуките на моменталните знаења, капацитети и потреби на вработените во училиштето. За реализација на обуките училиштето може да соработува со надворешни експерти, образовни институции и здруженија на граѓани.

Училиштето ги спроведува следните обуки:

1. Најмалку една обука годишно за спроведување на оваа политика и протокол и
2. Најмалку една обука годишно за зголемување на знаења и вештини на наставници за спроведување на работилници и активности помеѓу учесниците за превенција од насилство и дискриминација во училиштето.

Училиштето веднаш по засновање на работен однос го информира вработеното лице за содржината на овој документ, неговите обврски во спроведувањето и му овозможува дополнителна едукација или информации со цел да се осигура дека вработениот ги има потребните знаења, вештини и вредности за превенција и заштита од насилство. Нововработените лица задолжително се вклучуваат на годишно ниво во горенаведените обуки.

Училиштето соработува со други образовни институции, здруженија на граѓани и меѓународни организации со цел унапредување за спречувањето и заштитата од насилство.

❖ **Едукација и поттикнување на свеста кај учениците**

При спроведувањето на активностите за спречување на насилство, вработените имаат предвид дека насилството е комплексен проблем кој може да се намали преку поттикнување на свеста и промена на вредностите за различностите, човековите права, родовата еднаквост, ненасилна комуникација, развивање на емпатија и почитување на интегритетот и достоинството на другите.

Училиштето континуирано работи на едукација и поттикнување на свеста кај учениците во врска со спречување насилство.

Раководителот на паралелката има обврска да го претстави овој документ на часот на раководителот на паралелката, веднаш по почетокот на учебната година, преку дискусија и интерактивни вежби и размена на мислења. Раководителот на паралелката може да предвиди повеќе часови, колку што смета дека е потребно, со цел разбирање на содржината на овој документ, дискусија и едукација на учениците.

Раководителите на паралелките се должни да разговараат со родителите /старателите за спречување и заштита од насилство, преку претставување на овој документ на средбите со родителите/старателите, да побараат од нив да го прочитаат, да дискутираат со нив за содржината, да промовираат демократски родителски стилови и согласно можностите, да ги вклучуваат во активностите за спречување на насилство.

Наставниците по спорт и спортски активности преземаат активности за спречување на насилството, како едукација на учениците, развивање на правила за ненасилно однесување во спортот, навивање без користење на говор на омраза и навреди и други активности согласно потребите.

Забрането е во училиштето да се предаваат и дистрибуираат материјали кои на кој било начин би можеле да стимулираат насилничко однесување, омраза кон различните на која било основа (како расизам, национализам, ксенофобија, шовинизам, хомофобија и трансфобија), зацврстување на стереотипите, радикализација и негирање на правата на другите.

Учениците во рамки на ученичкото организирање и учество, како ученичкиот парламент и ученичкото организирање на ниво на паралелка, можат да спроведуваат активности за превенција од насилство кои вклучуваат предавања, работилници, културни активности, развивање на сопствени практики и правила за постапување во случаи на насилство, формирање на врснички групи за поддршка на жртвите на насилство и слично.

Ученичкиот правобранител може да спроведува активности за спречување на насилство, да ги информира стручните соработници или наставниците за случај на насилство и да се грижи за унапредувањето на превенцијата и заштитата од насилство во училиштето. Директорот на училиштето е должен да обезбеди услови за реализирање на овие активности како простор, технички и финансиски средства. Стручните соработници се должни да соработуваат и да ги насочуваат учениците при спроведувањето на овие активности.

Заштита од насилство и промена на однесувањето на сторителот

По смирувањето на ситуацијата и добивањето информации од разговорите со сите вмешани и сведоци на насилството, училиштето одлучува дали и кои мерки на заштита ќе се спроведат.

Во случаите од табела 1 кои не се повторуваат, наставникот, стручниот соработник или директорот кој го прекинал насилството одлучува кои мерки ќе ги преземе. Наставникот, стручниот соработник или директорот може да одлучи физички да го оддели сторителот од жртвата (да го премести на друга клупа), да разговара со жртвата приватно, да ја праша дали и е потребна психо-социјална поддршка или разговор со психологот, педагогот или друго лице, да разговара со паралелката или набљудувачите, да им објасни зошто ваквото однесување е недозволиво и какви последици можат да настанат, со сторителот да разговара приватно и да му укаже дека не треба да го повтори однесувањето, да го упати сторителот на советување кај психологот, да им укаже на учениците на ненасилната комуникација и ненасилните начини на разрешување на конфликти.

Особено е значајно, жртвата во ниту еден момент да не се почувствува казнета, како на пример, жртвата да се премести на друга клупа наместо сторителот, од жртвата да се бара да не носи одредена облека или предмет во училиштето, од жртвата да се бара да се извини, жртвата да се прати на задолжително советување кај психологот и слично.

Во случаите од табела 1 кои се повторуваат и случаите од табела 2, училиштето изработува писмен план за заштита на жртвата и промена на однесувањето на сторителот. Овој план го изработува контакт лицето, кое по сопствена процена одлучува дали и кои други лица ќе ги вклучи во изработката (наставниците, стручните соработници, директорот, претставници од други институции, експерти од областа, претставници од здруженија и сл).

Во случаите од табела 3, училиштето изработува план за заштита на жртвата и промена на однесувањето на сторителот, а во изработката на планот задолжително вклучува претставници од Центарот за социјална работа. Доколку станува збор за кривично дело задолжително се вклучува претставник од МВР. Доколку случајот на насилство има сериозни последици по физичкото и менталното здравје на ученикот, во изработката на планот задолжително се вклучуваат претставници од здравствените институции.

Планот за заштита на ученикот жртва и промена на однесувањето на сторителот може да вклучува:

- **Психо-социјална поддршка на жртвата од страна на училишниот психолог.** Сесиите на психо-социјална поддршка траат сè додека не се постигнат резултатите и сè додека лицата кои ја нудат поддршката проценуваат дека треба да се продолжи. Доколку жртвата добива психо-социјална поддршка надвор од училиштето, училишниот психолог

ги координира своите активности со стручното лице кое работи со ученикот и заедно одлучуваат за видот и интензитетот на мерките на поддршка кои училиштето треба да ги преземе. Доколку училиштето процени дека нема капацитети да му овозможи психо-социјална поддршка на

ученикот или ученикот има потреба од помош од страна на стручни лица од различни професии кои не работат во училиштето, ќе посредува со институциите од јавното здравство и/или специјализираните советувајќи за насилство на здруженијата на граѓани, со цел ученикот да ја добие психо-социјалната поддршка надвор од училиштето.

Мерки за физичко одделување на жртвата од сторителот.

Овие мерки се препорачува да се донесат во случаите од табела 1 кои се повторуваат или случаите од табела 2, додека за случаите од табела 3 задолжително е да се предвидат. Овие мерки вклучуваат преместување на сторителот во друга паралелка, физички оддалечена од паралелката на жртвата, забрана на сторителот да се приближува на жртвата, доколку посетуваат исти воншколски активности, екскурзии или спортски клубови, на сторителот може да му се ограничи учеството додека не му се промени однесувањето и доколку жртвата се согласи.

- **Мерки за физичко одделување на жртвата.** Овие мерки се употребуваат само доколку е неопходно, доколку жртвата тоа го бара и доколку се во нејзин најдобар интерес. Овие мерки вклучуваат ослободување од настава за одреден период, ослободување од обврски по одредени предмети и воншколски активности, префрлување во друга паралелка доколку тоа е барање на жртвата и доколку во друга паралелка има ученици на кои жртвата им верува, ученици кои подобро ќе ја прифатат и поддржат.
- **Мерки за промена на однесувањето на сторителот.** Овие мерки се применуваат само доколку сторител е друг ученик или ученици. Овие мерки вклучуваат психо-социјална поддршка со училишниот психолог или друго лице согласно потребите; упатување на родителите/старателите и/или други членови на семејството на психо-социјално советување во надлежна установа; разговори и советувања на родителите/старателите и/или други членови на семејството во врска со мерките кои треба да ги преземат со цел да се промени однесувањето.
- **Педагошки мерки кон сторителот.** Овие мерки треба да се изречат само во случаите кога мерките за промена на однесувањето не покажуваат резултати и во случаите кога се работи за случај на насилство од табела 2 и табела 3. Мерката „отстранување од училиштето“ може да се изрече и во случаите кога тоа е неопходно за жртвата, со цел да се рехабилитира од искуството на насилство.
- **Мерки за поддршка на набљудувачите и/или сведоците.** Контакт лицето, стручен соработник или наставник спроведуваат мерки за поддршка или промена на

однесувањето на учениците - сведоци или набљудувачи со цел да се пресретнат и нивните искуства и да се зајакнат вештините за реакција во случаите на насилство. Овие мерки вклучуваат: разговарање и објаснување на случајот и околностите, оставање простор да ги кажат своите размислувања и чувства поврзани со случајот, објаснување на последиците кои ги остава насилството по жртвата и по општеството, советување како да реагираат во вакви случаи, договарање за заедничка поддршка на жртвата и сл. Притоа, на учениците не им се откриваат детали за случајот кои не ги знаат. Крајна цел на овие мерки е учениците да не го оправдуваат насилството, да разберат зошто ова однесување е штетно, да не ја обвинуваат или исклучуваат жртвата. Овие разговори не смеат да се прават во присуство на ученикот жртва и ученикот сторител. Учениците набљудувачи и сведоци не треба да се осудуваат или обвинуваат ако не пријавиле навремено, но треба да им се укаже на потребата од пријавување на таков случај веднаш штом го воочат.

Евиденција

Контакт лицето го евидентира секој случај на насилство над ученик во формуларот од прилог 2. Во формуларот се евидентираат случаите на насилство од табела 1 кои се повторуваат, случаите од табела 2 и табела 3. Формуларите се чуваат во согласност со Законот за заштита на личните податоци.

Евалуација

Со цел соодветна проценка и евалуација на ефикасноста на работата на училиштето во насока на примена на овој протокол, превенција и постапување во случај на насилство, училиштето прави евалуација на својата работа. Истата се спроведува во две области:

1. Проценка на ефикасноста на преземените планови и спроведените мерки за работа во случај на постапување по сомнеж/настан на насилство преку форма која ги содржи следните прашања:
 - Дали насилството е прекинато?
 - Дали насилството е смирено?
 - Каква е состојбата на жртвата/те?
 - Каква е состојбата на насилникот/те?
 - Каква е состојбата на околината?
 - Дали и какви дополнителни интервенции се потребни?

2. Проценка на ефикасноста во насока на превенција од насилство
 Оваа форма се состои од прашања за проценка на информираноста за постоењето на овој протокол и неговата примена во училиштето преку следните прашања:

- Дали сте запознаени за постоењето на протокол за спречување и постапување во случај на насилство во училиштето?;
- Дали сте посетиле презентација/работилница за протоколот за спречување и постапување во случај на насилство во училиштето?;
- Дали доколку се организираат дополнителни активности поврзани со спречување и постапување во случај на насилство во училиштето би учествувале?;
- Што може училиштето да направи повеќе за да ги информира учениците за протоколот?;
- Дали досега сте биле вклучени во настан поврзан со насилство?;
- Доколку да, дали училиштето постапуваше во случајот?;
- Доколку да, што направи?;
- Доколку не постапуваше, што можеше да направи?;
- Дополнителни коментари

Прилози

Табела 1- Прво ниво

Физичко насилство	Емоционално/психичко	Социјално насилство	Сексуално насилство/ злоупотреба	Кибер насилство
- удирање чврги, - буткање, - штипење, - гребенење, - кубенење, - гризење, - сопнување, - шутирање, - валкање, - уништување на предмети	- исмевање, - омаловажување, - озборување - навредување, - ословување со погрдни имиња, - пцуење, - имитирање, - „прозивање“.	- дофрлање, - потсмевање, - игнорирање.	дофрлање, - пцуење, - негативни коментари, - гестикации со сексуална алузија	- повремени вознемирувачки повици на телефон, - вознемирувачки СМС, ММС- пораки, - вознемирувачки пораки на социјалните мрежи

Табела 2- Второ ниво

Физичко насилство	Емоционално/ психичко	Социјално насилство	Сексуално насилство/ злоупотреба	Кибер насилство
-шамарање, - удирање, - газење, - кинење на облеката, - затворање, - плукање, - одземање и уништување на сопственост.	-уценување, - закани, - неправедно казнување, - етикетирање, - забрана за комуницирање, - исклучување, - отфрлање, манипулирање	-сплеткарење, -игнорирање, - отфрлање, -невклучување, -неприфаќање, -манипулирање -експлоатација, - исклучување од групата врз основа на дискриминаторска основа, - навреди и вознемирување на дискриминаторска основа	-сексуално допирање, - покажување на порнографски материјал, -покажување на интимните делови на телото, -соблекување	-огласи, - клипови, - блогови, - злоупотреба на форуми и четувања, - сексуално насилство во видео игри, - снимање со камера на насилни сцени, -дистрибуирање на приватни снимки и слики без согласност

Табела 3- Трето ниво

Физичко насилство	Емоционално/ психичко	Социјално насилство	Сексуално насилство/ злоупотреба	Кибер насилство
-тепачка, давење, фрлање кои резултираат со сериозни физички последици /укажана помош од лекар, - напад со палка, нож, оружје кои може да има фатален исход,	застрашување со уцена, рекетирање, ограничување на движење, - наведување на користење на	сериозни закани за животот, - терор на група над поединец/група, - дискриминација, -	-заведување од страна на возрасни, -подведување - злоупотреба на моќта, - наведување, - изнудување и принудување на сексуална активност,	дистрибуирање или објавување на приватни снимки и слики без согласност, - снимање на вулгарни и насилни сцени кои се масовно дистрибуирани, - прикажување

<p>предизвикување на изгореници, - забрана на храна и спиење, - изложување на ниски температури</p>	<p>психоактивни и супстанции (легални или нелегални), - вклучување во секти, - занемарување</p>	<p>организирање на затворени групи (кланови), - навреди и вознемирување на дискриминаторска основа</p>	<p>- силување, - полов напад врз дете кое не навршило 14 години, - задоволување на полови нагони пред друг, - обљуба со злоупотреба на положбата</p>	<p>на порнографски материјал, - производство и дистрибуција на порнографски материјал</p>
---	---	--	--	---

Прилог 2: Формулар за евиденција на насилството

1. Датум и час кога се случил насилниот настан/ситуација: _____

2. Насилството се случува:

- Прв пат
- Се повторува повеќепати: _____ (наведете колку пати)

3. Каде се случило насилството (можни се повеќе одговори):

- Во училницата
- Во спортската сала
- Во ходниците
- Во тоалетот
- Во дворот на училиштето
- На пат кон/од училиштето
- Во домот
- На интернет
- Друго: _____

4. Начин на откривање или воочување на насилството (насилната ситуација):

- Наставник
- Ученик сведок или ученик кој на друг начин дознал
- Стручен соработник
- Контакт лице за пријавување насилство или заменик
- Пријава од обезбедувањето
- Директорот на училиштето
- Друго вработено лице во училиштето

- Пријава од родител/старател
- Пријава од личноста која доживеала насилство
- Анонимна пријава на е-маил, веб страница или кутија
- Друго: _____

5. Опис на настанот:

6. Учесници во насилството

Дополни со број.

6.1. Колку жртви има во случајот? _____

6.2. Колку сторители има во случајот? _____

6.3. Ученик/ци жртва/и на насилство (овој дел, 6.3. се копира онолку пати колку што има жртви во случајот и се пополнува за секоја жртва поединечно)

Име и презиме: _____

Возраст: _____

Род:

- Женски
- Машки
- Етничка припадност:
- Македонска
- Албанска
- Турска
- Ромска
- Бошњачка
- Влашка
- Србска
- Друго: _____

Дали ученикот е дете со попреченост или посебни образовни потреби?

Заокружи: ДА НЕ

Дали ученикот припаѓа на некоја маргинализирана или ранлива група како, сиромашно или економски помалку моќно семејство, дете кое досега било жртва на насилство, дете кое има здравствени проблеми, дете без родители или дете од еднородителско семејство или дете кое живее во друга форма на неконвенционални семејства или друга маргинализирана група?

Допиши и додади опис доколку не знаеш или се сомневаш.

6.4. Кој е сторител на насилството (можни се повеќе одговори):

- Ученик или група ученици од училиштето

Вработен во училиштето. Кој? Наведи име и презиме :

Член на семејството

Друг врсник

Трето возрастно лице

Друго: _____

6.5. Ученик/ци сторител/и на насилство (овој дел, 6.5. се копира онолку пати колку што има сторители во случајот и се пополнува за секој сторител поединечно):

Име и презиме: _____

Возраст: _____

Род:

Женски

Машки

Етничка припадност:

Македонска

Албанска

Турска

Ромска

Бошњачка

Влашка

Србска

Друго: _____

Дали ученикот е дете со попреченост или посебни образовни потреби?

Заокружи: ДА НЕ

Дали ученикот припаѓа на некоја маргинализирана или ранлива група како, сиромашно или економски помалку моќно семејство, дете кое досега било жртва на насилство, дете кое има здравствени проблеми, дете без родители или дете од еднородителско семејство или дете кое

живее во друга форма на неконвенционални семејства или друга маргинализирана група?

Допиши и додади опис доколку не знаеш или се сомневаш.

7. Видови насилство

Вид на претрпено насилство (можни се повеќе одговори)

Физичко

Психичко/ емоционално

Социјално

- Сексуално
- Кибер

7.1. Дали во случајот се работи за родово засновано насилство или друг вид на насилство мотивирано од омраза и предрасуди?

Заокружи: Да Не Не сме сигурни

7.2. Ако одговорот на 7.1. е „да“, заокружете за каков вид на насилство мотивирано од омраза или предрасуди се работи (можни се повеќе одговори):

- Родово засновано насилство
- Насилство засновано на етничка и/или верска омраза и предрасуди
- Хомофобично или трансфобично насилство
- Насилство поради предрасуди поврзани со попреченост
- Насилство поради политичко уверување на жртвата и/или родителите
- Друго: _____

7.3. Доколку одговорот на 7.1. е „не сме сигурни“, образложете:

7.4. Доколку се работи за ученик, жртва на семејно насилство одговорете на следните прашања:

Дали ученикот е директна жртва, сведок или и двете:

- Жртва
- Сведок
- И жртва и сведок

Сторителот е (можни се повеќе одговори):

- мајка
- татко
- старател
- брат
- сестра
- баба
- дедо
- друг член на домаќинството: _____

Која надлежна институција е повикана за да постапи во случајот? Можни се повеќе одговори.

- ЦСР
- МВР/полиција
- МЗ
- ЈО
- Здружение на граѓани (допиши кое): _____

8. Забелешка (во овој дел додадете ги останатите информации кои сметате дека се важни, а не се опфатени со прашањата или образложете доколку имало различни мислења или несогласувања околу пополнувањето на формуларот)

Датум: _____._____.20____ год.

Име и презиме и потпис на контакт лицето за пријавување насилство или заменикот:

Име и презиме и потпис на директорот на училиштето:

Прилог 3: Формулар за план за заштита на жртвата од насилство и промена на однесувањето на сторителот

1. Видови на интервенции кои ќе се преземат или се преземале, заедно со временска рамка:

2. Дали во интервенцијата била повикана друга институција или друго трето лице?

Заокружи: ДА НЕ

3. Ако одговорот на 2 е „да“, заокружи која институција или трето лице било повикано:

- ЦСР
- Полиција/ МВР
- Здравствена институција
- Јавно обвинителство
- Здружение на граѓани (допиши кое): _____
- Трето лице како независен експерт, специјален едукатор, друг (допиши професија и име и презиме на лицето): _____

Ако сте повикале институција, наведете дата, час и име и презиме на лицето од институцијата каде сте го пријавиле случајот:

—

4. Предлог-мерки за заштита на жртвата, временска рамка за спроведување и начини на следење на спроведените мерки/интервенции

5. Предлог-мерки за промена на однесувањето на сторителот, временска рамка за спроведување и начини на следење на спроведените мерки/интервенции (се пополнува само ако сторителот е ученик/ци

6. Процена на ефикасноста на преземените мерки за заштита на жртвата

- Што се подобрило/на што сè уште треба да се работи:

- Позитивни примери/позитивно однесување:
 - Негативни примери/негативно однесување:
7. Процена на ефикасноста на преземените мерки за промена на однесувањето на сторителот (се пополнува само ако сторителот е ученик/ци
- Што се подобрило/на што сè уште треба да се работи:
 - Позитивни примери/позитивно однесување:
 - Негативни примери/негативно однесување
8. Забелешка (во овој дел додадете ги останатите информации кои сметате дека се важни, а не се опфатени со прашањата, образложете доколку имало различни мислења или несогласувања околу пополнувањето на формуларот. Доколку сте се соочиле со потешкотии и недостаток од соработка со родители/старатели или други институции, наведете и образложете во овој дел)

Датум: ____ . ____ .20 ____ год.

Име и презиме и потпис на контакт лицето за пријавување насилство или заменикот:

Име и презиме и потпис на директорот на училиштето:
